

MEME KANSERLİ KADINLARDA MASTEKTOMİNİN BEDEN ALGISI, BENLİK SAYGISI VE EŞ UYUMU ÜZERİNE ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Tuba Uçar¹, Özge Uzun²

¹Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Sivas, Türkiye

²İnönü Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Malatya, Türkiye

ÖZET

GİRİŞ VE AMAÇ: Meme kanseri, Türkiye’de kadınlar arasında en sık görülen kanser türü olup kadınlardaki bütün kanserlerin %24.1’ini oluşturmaktadır. Meme kanseri tedavisinde uygulanan mastektomi ile yaşanan meme kaybı kadınlarda çeşitli psikososyal sorunlara neden olmaktadır. Bu araştırmanın amacı meme kanserli kadınlarda mastektominin beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu üzerine etkisini incelemektir.

YÖNTEM VE GEREÇLER: Bu araştırma, mastektomili kadınlar ile bu gruba benzer özellikler gösteren ve meme kanseri olmayan sağlıklı kontrol grubunun karşılaştırılması yoluyla, analitik ve geriye yönelik olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemi, 01 Ocak 2002- 31 Ağustos 2006 tarihleri arasında İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi Genel Cerrahi Servisinde mastektomi olmuş 52 kadın ve meme kanseri olmayan 52 kadından oluşmaktadır. Veriler, mastektomili ve sağlıklı kadınlar için soru formları, Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ) kullanılarak toplanmıştır.

BULGULAR: VAÖ, RBSÖ ve ÇUÖ’den alınan ortalama puanlara göre, mastektomili kadınların beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu sağlıklı kadınlarınkinden istatistiksel olarak anlamlı şekilde daha düşük bulunmuştur ($p<0.001$).

SONUÇ: Meme kanserli kadınlarda mastektominin beden algısı, benlik saygısı ve çift uyumunu olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: meme kanseri, mastektomi, beden algısı, benlik saygısı, eş uyumu

EXAMINATION OF EFFECT ON BODY IMAGE, SELF-ESTEEM AND MARITAL ADJUSTMENT OF MASTECTOMY IN WOMEN WITH BREAST CANCER

ABSTRACT

INTRODUCTION AND AIM: Breast cancer is the most common cancer among Turkish women, accounting for 24.1% of all cancer in women. The loss of a breast by reason of mastectomy applied for treatment of breast cancer causes significant psychosocial problems among women. Aim of this study is to investigate the effect on body image, self-esteem and marital adjustment of mastectomy in women with breast cancer.

METHOD AND MATERIALS: This research was carried out retrospectively and analytic by way of comparing a group of women with mastectomy with a healthy control group bearing similar attributes. The sample of study included in 52 women who undergone mastectomy in General Surgery Department of Turgut Özal Medical Center between the dates January 1st 2002 and August 31st 2006 and 52 women with healthy. Data were collected by using questionnaire forms for women with mastectomy and healthy, Body Cathexis Scale (BCS), Rosenberg Self-esteem Scale (RSS) and Dyadic Adjustment Scale (DAS).

FINDINGS: According to the mean total scores obtained from BCS, RSS and DAS; body image, self-esteem and marital adjustment of women with mastectomy was significantly lower than in women with healthy ($p<0.001$).

CONCLUSION: It was determined that mastectomy caused negatively impact on body image, self-esteem and marital adjustment in women with breast cancer.

Key words: breast cancer, mastectomy, body image, self-esteem, marital adjustment

Kadının sağlığını tehdit eden, vücutta değişikliklere neden olan önemli hastalıklarından biri meme kanseridir (1,2,3,4). Meme kanseri, Türkiye’de kadınlar arasında en sık görülen kanser türü olup kadınlardaki bütün kanserlerin %24.1’ini oluşturmaktadır (5).

Birçok toplumda kadının memesi estetik görünümün, cinselliğin, anneliğin, bebeğin beslenmesinin simgesi olarak görülmektedir. Meme kanseri tanısı alan kadınlarda en sık kullanılan tedavi yöntemlerinden biri cerrahidir. Cerrahi tedavi sonucu yapılan mastek-

tomi ile yaşanan meme kaybı, kadınlığın, doğurganlığın, çekiciliğin ve cinselliğin kaybı olarak algılanmakta ve bu durum kadının beden imgesinde zedelenmeye bağlı olarak çeşitli psikososyal sorunlara neden olabilmektedir (1,6,7,8).

Kanser cerrahisi sonucu vücudun önemli bir kısmının alınması nedeniyle kadının fiziksel görünümünün değişmesi ve bozulması beden algısını değiştirmekte ve bu değişiklik de benlik saygısına tehdit olarak algılanabilmekte, dolayısıyla da bu durum sıklıkla

cinsel sorunlarla beraber eş uyumu üzerinde de çeşitli sorunlara yol açabilmektedir (6,7,9).

Özellikle meme kanserli genç kadınların daha düşük benlik saygısına sahip oldukları, beden imajı ve cinsellik hakkında daha fazla kaygı duydukları ve duygusal distres yaşadıkları, bununla beraber ileri yaş grubundaki kadınların genç hastalara göre daha az cinsel problem yaşadıkları bildirilmiştir (10,11).

Mastektomi sonrası kadınlara profesyonel boyutta psikososyal destek sağlamak hemşirelerin önemli sorumluluklarından biri olması nedeniyle (12), meme kanserli kadınlarda mastektomi sonucu ortaya çıkan psikososyal sorunların belirlenip uygun girişimlerin planlanması için bu alanda kapsamlı çalışmaların yapılmasına gereksinim vardır.

Bu çalışma, meme kanserli kadınlarda mastektominin beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Bu amaç çerçevesinde, planlanan çalışmada mastektomili kadınlar ile sağlıklı kadınlar beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu yönünden karşılaştırılarak, gruplar arasında fark olup olmadığı, fark var ise bunun mastektomiden kaynaklanıp kaynaklanmadığı incelenmiştir.

Yöntem ve gereçler

Geriye yönelik nitelikte analitik olarak yapılan bu çalışma, 01 Ağustos 2006- 31 Ocak 2007 tarihleri arasında, İnönü Üniversitesi Turgut Özal Tıp Merkezi (TÖTM) Genel Cerrahi Polikliniğine başvuran hastalar ile bu poliklinikte kaydı olan fakat polikliniğe gelemeyen hastalar evlerinde ziyaret edilerek yürütülmüştür.

Çalışmanın örneklemi, 01 Ocak 2002- 31 Ağustos 2006 tarihleri arasında İnönü Üniversitesi TÖTM Genel Cerrahi Servisinde mastektomi olmuş ve çalışmaya katılım özelliklerine sahip 52 mastektomili kadın ile 52 gönüllü ve meme kanseri olmayan sağlıklı kadından oluşmaktadır. Çalışmaya katılanların özellikleri; mastektomiden sonra, tüm tedavileri bitmiş ve en az 6 ay, en fazla 5 yıl geçmiş, menopozda olmayan, evli ya da bir partneri olan, iletişim kurulabilen, ruhsal bir hastalığı olmayan ve araştırmaya katılmayı gönüllü olarak kabul eden kadınlar ile bu gruba yaşça eşleştirilmiş olan sağlıklı ve gönüllü olanlar. Son beş yıl içinde TÖTM Genel Cerrahi servisinde mastektomi olmuş kadınların isim ve telefon listeleri hastane kayıtlarından alınarak, çalışmaya alım ölçütleri uygun olan kadınlar araştırma kapsamına alınmıştır. Toplam 108 mastektomili kadının bulunduğu listeden; altı hasta vefat ettiği, iki hasta çalışmaya katılmayı kabul etmediği, bir hastayla iletişim kurulamadığı, dokuz hastaya ulaşılamadığı ve 38 hasta da araştırmaya alım kriterlerine uymadığı için çalışma dışı bırakılmıştır. Sonuç olarak, 52 mastektomili kadın çalışmaya dâhil edilmiştir. Meme kanseri olmayan sağlıklı kontrol grubu hastaneye başvuran hasta yakınlarından ve hasta grubuna yaşça eşleştirilmiş toplam 52 kadından oluşturulmuştur.

Bu çalışmanın amacına uygun olarak, mastektomi dışında eş uyumunu, dolayısıyla da vücut algısını ve benlik saygısını etkileyebi-

lecek menopoz ve meme kanserinde kullanılan ve sistemik etkisi olan tedavilerin uygulandığı hastalar çalışma kapsamına alınmıştır. Ayrıca çalışmada eş uyumu incelendiğinden, evli ya da partneri olan kadınlar araştırmaya alınmıştır.

Veri toplama araçları

Veri toplama amacıyla; hasta ve sağlıklı kontrol grupları için bilgi formları, Vücut Algısı Ölçeği (VAÖ), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği (RBSÖ) ve Çiftler Uyum Ölçeği (ÇUÖ) kullanılmıştır.

1- Bilgi formu: Hasta ve sağlıklı bireylere uygulanması amacıyla düzenlenen bilgi formlarında ortak olan sorular; bireyin yaşı, medeni durumu, eğitim durumu, aylık ortalama gelir düzeyi, sahip olduğu çocuk sayısı ve meme kanseri dışında kronik veya sistemik bir hastalığının olup olmadığına ilişkin sorulardır. Hastalara, bu sorulara ek olarak, meme kanseri tanısını kaç yaşında aldığı, tanıdan bu yana geçen süre, tanı aldıktan sonra hangi tedavilerin uygulandığı ve mastektomiden bu yana geçen süreye ilişkin sorular yer almaktadır. Hasta bireylerin meme kanserinin hangi evresinde ameliyat oldukları ve ameliyat tipi hastanedeki hasta dosyasından alınmıştır.

2- Vücut algısı ölçeği: Secord ve Jourard tarafından 1953 yılında geliştirilen VAÖ, kişilerin bedenlerindeki çeşitli kısımlardan ve çeşitli beden işlevlerinden ne kadar hoşnut olduklarını ölçmeyi amaçlar. Ölçeğin ülkemizdeki geçerlik çalışması 1989 yılında Hovardaoğlu tarafından gerçekleştirilmiştir. Hovardaoğlu, Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısını 0.91 ($p < 0.01$) olarak bulmuştur (13). Bu çalışmada VAÖ alfa değeri 0.76 olarak bulunmuştur. Ölçekte 40 madde yer almaktadır. Kesme noktası olmayan ölçeğin toplam puanı 40 ile 200 arasında değişmektedir. Alınan yüksek puanlar çeşitli beden kısımlarından ve işlevlerinden hoşnut olmama derecesinin yükseldiğine işaret etmektedir (13).

3- Rosenberg benlik saygısı ölçeği: Rosenberg tarafından 1965 yılında geliştirilmiştir. Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 1986 yılında Çuhadaroğlu tarafından yapılmış olup, güvenilirlik katsayısı 0.75 olarak saptanmıştır. Bu çalışmada RBSÖ alfa değeri 0.65 olarak bulunmuştur. Ölçek çoktan seçmeli sorulardan yapılmış 12 alt kategoride toplam 63 sorudan oluşmaktadır (14). Araştırmacının amacı doğrultusunda benlik saygısını ölçmeye yönelik olarak, ölçeğin ilk "10" maddesi kullanılmıştır. İlk 10 sorudan alınan toplam puan 0-1 ise benlik saygısının yüksek, 2-4 ise orta, 5-6 ise düşük olduğunu göstermektedir (14,15).

4- Çiftler uyum ölçeği: Spanier tarafından 1976 yılında geliştirilmiştir. Ülkemizde ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 2000 yılında Fıfıloğlu ve Demir tarafından yapılmıştır. Fıfıloğlu ve Demir ölçeğin Cronbach Alfa değerini, 0.92 olarak bulmuştur (16). Testten alınabilecek puanların dağılımı 0-151'dir. Toplam uyum puanının yüksek oluşu bireyin ilişkisinin ya da evlilik uyumunun daha iyi olduğunu gösterir (16).

Tablo 1. Mastektomili kadınlar ile sağlıklı kontrol grubunun bazı tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması (N=104)

Tanıtıcı Özellikler	Mastektomili Kadınlar (n: 52)		Sağlıklı Kontrol (n: 52)		İstatistiksel değerlendirme
	Sayı	(%)	Sayı	(%)	
Yaş					
30-39 yaş	6	11.5	9	17.3	$\chi^2=0.72$
40-49 yaş	26	50.0	25	48.1	$p>0.05$
≥ 50 yaş	20	38.5	18	34.6	
Eğitim durumu					
Sadece okur-yazar	17	32.7	9	17.3	$\chi^2=3.62$
İlk-ortaokul mezunu	26	50.0	33	63.5	$p>0.05$
Lise mezunu	8	15.4	8	15.4	
Yüksek okul mezunu	1	1.9	2	3.8	
Aylık ortalama gelir düzeyi					
Düşük	13	25.0	12	23.1	$\chi^2=3.04$
Orta	37	71.2	33	63.4	$p>0.05$
Yüksek	2	3.8	7	13.5	
Çocuk Sayısı					
1-3	31	59.6	32	61.5	$\chi^2=0.04$
4-6	21	40.4	20	38.5	$p>0.05$
Kronik veya sistemik hastalık varlığı					
Var	18	34.6	17	32.7	$\chi^2=0.04$
Yok	34	65.4	35	67.3	$p>0.05$

Bu çalışmanın yapılabilmesi için, İnönü üniversitesi Tıp Fakültesi Etik Kurul'undan araştırma onayı ve TÖTM Genel Cerrahi Anabilim Dalı Başkanlığı'ndan yazılı izin alındı. Bu çalışmada, gönüllü katılım ilkesi temel alınarak, soru formlarını uygulamadan önce araştırmacı tarafından her bireye araştırmanın amacı açıklandı ve bireylerden bilgilendirilmiş yazılı onam alındı.

Verilerin değerlendirilmesi

İstatistiksel analizler Statistical Package for Social Sciences (SPSS) Windows 10.0 programı kullanılarak yapıldı. Mastektomili kadınlar ve sağlıklı kontrol grubunun tanıtıcı özelliklerinin karşılaştırılması Ki-kare testi ile, mastektomili kadınlara ait klinik özellikleri incelemek amacıyla yüzdelik dağılımlar, mastektomili kadınlar ve sağlıklı kontrol grubunun ölçeklerden aldıkları puan ortalamalarının kar-

şılaştırılması t testi ile, ölçeklerin birbiriyle ilişkisi Pearson Korelasyon Analizi ile yapılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılan mastektomili kadınların yaş ortalaması 45.09 ± 11.13 (en küçük: 32, en büyük: 56), sağlıklı kontrol grubundakilerin ise 46.23 ± 11.50 (en küçük: 30, en büyük: 55) idi. Çalışmaya katılan kadınların bazı tanıtıcı özellikleri Tablo 1'de gösterildi. Mastektomili kadınların %50'si, sağlıklı kadınların %63.5'i ilk-ortaokul eğitimine sahipti ve hepsi evli idi. Grupların ortak özelliklere sahip olup olmadıklarını belirlemek amacıyla yapılan istatistiksel analizde, iki grupta bütün tanıtıcı özellikler arasındaki farklar istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($p> 0.05$).

Tablo 2. Mastektomili kadınların klinik özelliklerinin dağılımı (N=52)

Klinik özellikler	Sayı	(%)
Meme kanseri tanısı alma yaşı		
25-34 yaş	3	5.7
35-44 yaş	20	38.5
≥45 yaş	29	55.8
Tanıdan bu yana Geçen süre		
< 1 yıl	2	3.8
1-2 yıl	32	61.6
3-4 yıl	13	25.0
5 yıl ve üzeri	5	9.6
Mastektomi dışında uygulanan Diğer tedavi yöntemleri*		
Kemoterapi	13	25.0
Radyoterapi	4	7.7
Kemoterapi+Radyoterapi	32	61.5
Kemoterapi+Radyoterapi+ +Hormonal tedavi	3	5.8
Mastektomiden bu yana Geçen süre		
< 1 yıl	9	17.3
1-2 yıl	27	51.9
3-4 yıl	13	25.0
5 yıl	3	5.8
Mastektomi olduğu Kanser evresi**		
Evre 1	3	5.8
Evre 2	34	65.4
Evre 3	15	28.8
Uygulanan mastektomi Tipi**		
Total mastektomi	7	13.5
Modifiye radikal mastektomi	45	86.5

* Birden fazla seçenek işaretlenmiştir.

** Hasta dosyalarından elde edilmiştir.

Mastektomili kadınların klinik özellikleri Tablo 2'de gösterildi. Çalışmaya alınan mastektomili kadınların meme kanseri tanısı alma yaşının en çok 45 yaş ve üzerinde (%55.8) olduğu ve tanıdan bu yana geçen sürenin ise çoğunlukla (%61.5) 1-2 yıl olduğu belirlenmiştir. Mastektomili kadınların %65.4'üne kanserin 2. evresinde mastektomi uygulandığı ve çoğuna (%86.5) modifiye radikal mastektomi uygulandığı saptanmıştır.

Çalışmaya katılan mastektomili kadınların klinik özelliklerine göre VAÖ, RBSÖ ve ÇUÖ aldıkları puanlar karşılaştırıldığında; yaş grupları dışında, klinik özellikler ile beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadı ($p>0.05$). Mastektomili kadınların yaş grupları arasında yapılan değerlendirilmede, 30-39 yaş grubundakilerin beden algısı ve benlik saygısına ilişkin puanları diğer gruptakilerden daha yüksek (sırası ile; ortalama: 123.16 ± 12.15 ; ortalama: 4.16 ± 2.13), eş uyumunun ise daha iyi olduğu (ortalama: 91.83 ± 14.99) saptandı, 50 yaş ve üzeri mastektomili kadınların eş uyumunun ise diğer gruplardan daha düşük olduğu belirlendi. Mastektomili ve sağlıklı kadınların yaş grupları karşılaştırıldığında, 30-39 yaş grubundaki mastektomili kadınların RBSÖ'den aldıkları ortalama puanlar sağlıklı kontrol grubundakilerden daha yüksek ve ÇUÖ'den aldıkları ortalama puanlar daha düşük olmasına karşın gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmadı ($p>0.05$).

Çalışmaya alınan mastektomili ve sağlıklı kontrol grubundaki kadınların beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumuna ilişkin ölçeklerden aldıkları puanların karşılaştırılması Tablo 3'de gösterildi. İki grubun VAÖ ve RBSÖ'den aldıkları ortalama puanlar arasındaki farklar sağlıklı kontrol grubu lehine istatistiksel olarak ileri düzeyde anlamlı ($p<0.001$) bulundu. Mastektominin eş uyumuna etkisini belirlemek amacıyla uygulanan ÇUÖ'den alınan toplam puanların ortalamaları gruplar arasında karşılaştırıldı ve mastektomili kadınların eş uyumu istatistiksel olarak anlamlı ($p<0.001$) şekilde daha düşük (ortalama: 85.51 ± 14.00) bulundu.

Mastektomili ve sağlıklı kontrol grubunun uygulanan ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki ilişki incelendi ve sonuçlar Tablo 4'de gösterildi. Beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumunun birbirleriyle ilişkisinde, beden algısı arttıkça benlik saygısının da arttığı, beden algısı ve benlik saygısı yüksek olan bireylerin eş uyumunun daha iyi olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Tartışma

Mastektominin beden algısı, benlik saygısı ve çift uyumuna etkisini değerlendirmek amacı ile yapılan bu çalışmada, mastektominin bu değişkenleri olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Literatürde bizim çalışma bulgularını destekleyen başka çalışmalar (9,10,17,18,19,20) bulunmakla birlikte, desteklemeyen çalışma (21) sonuçları da bulunmaktadır.

Al-Ghazal ve arkadaşlarının (9) farklı ameliyat tiplerine göre hastalardaki psikolojik etkilenmeyi ve memnuniyeti karşılaştırdıkları çalışmada, mastektominin beden algısını, benlik saygısını ve eş

Tablo 3. Mastektomili kadınlar ile sağlıklı kontrol grubundaki kadınların vücut algısı ölçeği, rosenberg benlik saygısı ölçeği ve çiftler uyum ölçeğinden aldıkları puanların karşılaştırılması

Ölçekler	Mastektomili Kadınlar n: 52	Sağlıklı Kontrol n: 52	İstatistiksel Değerlendirme
Vücut Algısı Ölçeği	118.01 ± 9.64	92.94 ± 9.21	t=13.55 ; p<0.001
Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği	3.94 ± 1.31	2.09 ± 1.12	t=7.67 ; p<0.001
Çiftler Uyum Ölçeği	85.51 ± 14.00	104.25 ± 12.38	t=7.22 ; p<0.001

Tablo 4. Mastektomili kadınlar ile sağlıklı kontrol grubunun çalışmada kullanılan ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki ilişki (N=104)

Ölçekler	Gruplar		Sağlıklı Kontrol n=52		İlişki	
	Mastektomili Kadınlar n=52		r	p	r	p
VAÖ-RBSÖ	0.522	p<0.001	0.171	p>0.05	0.658	p<0.001
VAÖ-ÇUÖ	-.138	p>0.05	-.170	p>0.05	-.541	p<0.001
RBSÖ-ÇUÖ	0.008	p>0.05	-.342	p<0.01	-.444	p<0.001

uyumunu olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir. Avis ve arkadaşlarının (10), 204 kadında meme kanseri ile ilgili sorunları belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada en fazla göze çarpan sorunlar arasında, kadınların vücutlarında meydana gelen değişiklikten rahatsızlık duyma ve eşleriyle ilişkilerinde sorun yaşama olduğu saptanmıştır. Ülkemizde, Önen Sertöz ve arkadaşlarının (17) meme kanserinde ameliyat tipinin beden algısı, cinsel işlevler, benlik saygısı ve eş uyumuna etkilerini araştırmak amacıyla yaptıkları çalışmada, mastektominin beden algısını ve benlik saygısını olumsuz yönde etkilediğini, eş uyumuna ise etkisinin olmadığını saptamışlardır. Nano ve arkadaşlarının (18), King ve arkadaşlarının (20) meme kanserinde farklı ameliyat tiplerini karşılaştırdıkları çalışmalarda, mastektominin beden algısını olumsuz yönde etkilediğini bulmuşlardır. Engel ve arkadaşları (19) 2004'de yaptıkları bir araştırmada mastektomi uygulanan kadınların beden algısının düşük olduğu bulunmuştur.

Bu çalışmadaki bulguların aksine, Ganz ve arkadaşları (21) tarafından yapılan bir çalışmada, farklı ameliyat tipleri karşılaştırılmış ve mastektominin beden algısı ve eş uyumu üzerine etkisi olmadığı belirtilmektedir.

Literatürde, beden algısında yaşın önemli bir etken olduğu, özellikle genç yaşta mastektomi olmuş kadınların beden imajı ile ilgili daha fazla sorun yaşadıkları ve bu sorunların giderilmesi yönündeki girişimlere daha fazla gereksinim duydukları belirtilmektedir (7,10). Bu bilgi, çalışma kapsamına aldığımız mastektomili kadınlar

arasından 30-39 yaş grubunda beden algısının diğer gruptakilerden daha düşük bulunmasını desteklemektedir.

Al-Ghazal ve arkadaşlarının (22), Fobair ve arkadaşlarının (23), King ve arkadaşlarının (20) yaptıkları çalışmalarda vücut algısının genç yaşta mastektomi olmuş kadınlarda daha düşük olduğunun saptanması çalışma bulgumuzu desteklemektedir. Bu bulguların aksine, Wenzel ve arkadaşlarının (24) 50 yaş altı ve 50 yaş üstü meme kanserli kadınları karşılaştırdıkları çalışmalarında ise yaşın beden algısını etkilemediği belirtilmektedir. Engel ve arkadaşlarının (19) mastektomili kadınlarda yaptıkları çalışmada da yaş grupları arasında beden algısı farklı bulunmamıştır.

Çalışma kapsamına aldığımız mastektomili kadınlar arasından 50 yaş ve üzeri grubuna dâhil olanların benlik saygısı diğer gruptakilerden daha yüksek saptanmıştır. Manos ve arkadaşlarının (25) yaptıkları çalışmada da, yaşın benlik saygısını etkilediği bulunmuş ve 43-55 yaş grubunda benlik saygısının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu bizim elde ettiğimiz sonuçla benzerlik göstermektedir.

Çalışmamızda 50 yaş ve üzeri mastektomili kadınların eş uyumunun diğerlerinden daha düşük bulunması, Spencer ve arkadaşlarının (26) çalışma sonuçları ile uyumludur. Spencer ve arkadaşları (26) tarafından yapılan çalışmada, genç yaşta mastektomili kadınların eş uyumunun daha iyi olduğu belirlen-

miştir. Bu sonuçların aksine, Wenzel ve arkadaşları (24) ve Avis ve arkadaşlarının (10) yaptıkları çalışmalarda ise ileri yaştaki mastektomili kadınların eş uyumunun daha iyi olduğu belirlenmiştir.

Bu çalışmada ayrıca, çalışma gruplarına beden algısı, benlik saygısı ve eş uyumu ölçeklerinden aldıkları puanlar arasındaki ilişki de incelenmiştir. İki grupta da beden algısı ve benlik saygısı arasında anlamlı ve aynı yönde bir ilişki saptanması, beden algısı yüksek olan bireylerin, benlik saygılarının da yüksek olduğu sonucuna ulaşılmasını sağlamıştır. Beden algısı arttıkça benlik saygısının arttığını ya da tam tersi olduğunu gösteren bu bulgu literatürle uyumludur (17). Çalışmamızda VAÖ ile ÖÜÖ arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olup, VAÖ'nden alınan puanlar yükseldikçe, ÇUÖ'nden alınan puanların düşmesi, beden algısı yüksek olan bireylerin, eşleri ile de uyumlu olabilecekleri sonucunu çıkarmıştır. Aynı şekilde RBSÖ ile ÇUÖ arasında negatif yönlü ve anlamlı bir ilişki olması, RBSÖ'nden alınan puanlar yükseldikçe, ÇUÖ'nden alınan puanların düşmesi anlamına gelmekte ve bu sonuca göre benlik saygısı yüksek olan bireylerin eş uyumunun daha iyi olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır. Bu bulgular literatürle uyumludur (17,22).

Kaynaklar

1. Okanlı A. Kadınlarda mastektominin psikososyal etkileri. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 2004;1(1):1-6.
2. Balon J, Wehrwein TC. Cancer of the Breast. In: Moore-Higgs GJ, ed. Women and Cancer. A Gynecologic Oncology Nursing Perspective, 2nd ed. Jones and Bartlett Publishers, 2000: 318-355.
3. Vahabi M. Breast cancer screening methods: A Review of the evidence. Health Care for Women International 2003; 24(9):773-793. (PMID: 14742116)
4. Parlar S, Kaydul N, Ovaoglu N. Meme kanseri ve kendi kendine meme muayenesinin önemi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi 2005; 8(1):72-83.
5. Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı, organlara göre kanser sıklığının dağılımı ve kadınlarda en sık görülen 10 kanser, <http://www.saglik.gov.tr/extras/statistics> 2001. Ulaşım Tarihi:07.12.2007.
6. Çavdar İ. Meme kanserli hastalarda cinsel sorunlar. Meme Sağlığı Dergisi 2006; 2(2): 64-66.
7. Gümüş AB. Meme kanserinde psikososyal sorunlar ve destekleyici girişimler. Meme Sağlığı Dergisi 2006; 2(3):108-113.
8. Bredin M. Mastectomy, body image and therapeutic massage: A qualitative study of women's experience. Journal of Advanced Nursing 1999; 29(5):1113-1120. (PMID: 10320494)
9. Al-Ghazal SK, Fallowfield L, Blamey RW. Comparison of psychological aspects and patient satisfaction following breast conserving surgery, simple mastectomy and breast reconstruction. Eur J Cancer 2000; 36(15):1938-1943. (PMID: 11000574)
10. Avis N, Crawford S, Manuel J. Psychosocial problems among younger women with breast cancer. Psycho-Oncology 2004; 13(5):295-308. (PMID: 15133771)
11. Aygin D, Durat G. Meme kanserli kadınlarda cinsel sorunlar ve yaklaşım (Derleme). Androloji Bülteni 2005; 23:352-354.
12. Bölükbaş N, Çevik R. Mastektomili hastalarda depresyon ve umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu VI. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kitabı 1999:116-121

Sonuç ve öneriler

Çalışma bulgularına göre, sağlıklı kontrol grubundaki kadınların beden algısı, benlik saygısı ve çift uyumunun mastektomili kadınlarınkinden anlamlı olarak daha yüksek olduğu, meme kanserli kadınlarda mastektominin beden algısı, benlik saygısı ve çift uyumunu olumsuz yönde etkilediği belirlenmiştir.

Sonuçlar doğrultusunda aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Mastektomili kadınların psikososyal gereksinimlerinin bütüncül bir yaklaşımla değerlendirilmesi ve bu doğrultuda bilgi vermeye, emosyonel ve sosyal destek sağlamaya odaklanan hemşirelik girişimlerinin planlanıp uygulanması,
- Mastektomili psikososyal sorunlarını belirlemek amacıyla değerlendirmelerin yapılması ve özellikle yetersiz bulunan alanlara yönelik olarak gerektiğinde, mastektomili kadınların psikososyal sorunlarının çözümlenebilmesi için Konsültasyon-Liyazon psikiyatrisi ile işbirliği yapılması ve bu kadınlara yönelik uygun hemşirelik girişimlerinin planlanıp uygulanması,
- Daha geniş hasta grupları üzerinde deneysel çalışmaların yapılması.

13. Gündoğan F. Sirozlu hastaların beden imajı ve benlik saygılarının değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bolu, Abant İzzet Baysal Üniversitesi. 2006.
14. Gün E. spor yapanlarda ve spor yapmayan ergenlerde benlik saygısı. Yüksek Lisans Tezi, Adana, Çukurova Üniversitesi. 2006.
15. Sertöz ÖÖ, Mete HE. Obezite tedavisinde bilişsel davranışçı grup terapisinin kilo verme, yaşam kalitesi ve psikopatolojiye etkileri: Sekiz haftalık izlem çalışması. Klinik Psikofarmakoloji Bülteni 2005; 15:119-126.
16. Fıfıloğlu H, Demir A. Applicability of the dyadic adjustment of marital quality with Turkish couples. European Journal of Psychological Assessment 2000; 16(3):214-218.
17. Önen Sertöz Ö, Elbi Mete H, Noyan A, Alper M, Kapkaç M. Meme kanserinde ameliyat tipinin beden algısı, cinsel işlevler, benlik saygısı ve eş uyumuna etkileri: Kontrollü bir çalışma. Türk Psikiyatri Dergisi 2004; 15(4):264-275.
18. Nano MT, Gill PG, Kollias J, Bochner MA, Malycha P, Winefield HR. Psychological impact and cosmetic outcome of surgical breast cancer strategies. J Surg 2005; 75(11):940-947. (PMID: 16336382)
19. Engel J, Kerr J, Schlesinger-Raab A, Sauer H, Hölzel D. Quality of life following breast-conserving therapy or mastectomy: results of a 5-year prospective study. The Breast Journal 2004; 10(3):223-231. (PMID: 15125749)
20. King MT, Kenny P, Shiell A, Hall J, Boyages J. Quality of life three months and one year after first treatment for early stage breast cancer: Influence of treatment and patient characteristics. Quality of Life Research 2000; 9(7):789-800. (PMID: 11297021)
21. Ganz PA, Rowland JH, Desmond K, Meyerowitz BE, Wyatt GE. Life after breast cancer: understanding women's health-related quality of life and sexual functioning. J Clin Oncol 1998; 16(2):501-514. (PMID: 9469334)
22. Al-Ghazal SK, Fallowfield L, Blamey RW. Does cosmetic outcome from treatment of primary breast cancer influence psychosocial morbidity? European Journal of Surgical Oncology 1999; 25(6):571-573. (PMID: 10556001)

23. Fobair P, Stewart SL, Chang S, D'Onofrio C, Banks PJ, Bloom JR. Body image and sexual problems in young women with breast cancer. *Psycho Oncology* 2006; 15(7):579-594. (PMID: 16287197)
24. Wenzel LB, Fairclough DL, Brady MJ, Cella D, Garrett KM, Kluhsman BC, Crane LA, Marcus AC. Agerelated differences in the quality of life of breast. *Cancer* 1999; 86(9):1768-1774. (PMID: 10547550)
25. Manos D, Sebastian J, Bueno MJ, Mateos N, Torrebody A. Image in relation to self-esteem in a sample of spanish women with early-stage breast cancer. *Psicooncologia* 2005; 2(1):103-116.
26. Spencer SM, Lehman JM, Wynings C, Arena P, Carver CS, Antoni MH, Derhagopian RP, Ironson G, Love N. Concerns about breast cancer and relations to psychosocial well-being in a multiethnic sample of early stage patients. *Health Psychol* 1999; 18(2):159-168. (PMID: 101940)

İletişim

Tuba Uçar
Tel : 0(346) 2250512
E-Posta : tb_ucar@hotmail.com